

DODATKY KE STUDII THEOLOGIE ČCE¹

Jan Štefan

1. Ad 2.1.: Nejen Bible 21

V roce 2009 nespátřil světlo světa jediný nový biblický překlad, nýbrž hned tři nové české překlady Bible, vymezující se vůči ČEPu: Bible 21, Studijní překlad a česká Jeruzalémská bible. První dva vzešly z prostředí českých charizmatiků, poslední z dílny českých dominikánů. Bible 21 a Studijní překlad se setkaly se zdvořilým odmítnutím až kritikou našich tradičních velkých církví – římskokatolické stejně jako českobratrské evangelické či československé husitské. Jeruzalémská bible byla naopak přijata chladně především v církvích nekatolických.² Katolíci přišli s alternativou k českým evangelickým či ekumenickým biblím, charismatici s alternativou vůči ekumenickému překladu. Prvním zřejmě vadí setrvalá závislost na Bibli kralické, druhým jednak přílišná volnost, jednak jazyková zastaralost Ekumenické bible. Překladatelé Studijního překladu se pyšní maximální věrností originálu, jdoucí na samu mez doslovného překladu, překladatelé Bible 21 naopak svou schopností srozumitelně oslovit našeho současníka.

Na zvěstně aktuální *Bibli, překladu 21. století* (B21) pracoval překladatelský tým, který vedl ALEXANDR FLEK (1968), od roku 1994; její původní název zněl *Nová Bible kralická* (NBK). Filologicky přesný a terminologicky konkordantní

¹ JAN ŠTEFAN, „Theologie ČCE“, *Teologická reflexe* 20 (2014), č. 2, s. 174–206. První dodatek se týká s. 185, druhý s. 192. – Za podnět k těmto dodatkům vděčím disertační práci, respektive knize katolického kolegy ROBERTA SVATONĚ *Duchovní cesty českého ekumenismu. Minulost, přítomnost a perspektivy*, Edice Hlas Vyšehradu XXXIV, Olomouc: Refugium, 2014. Za cenné připomínky vděčím evangelickým kolegům Janu Roskocovi a Martinu Wernischovi.

² Užívám tohoto technického termínu církevní statistiky jen velmi nerad. Nevyznávají snad evangelické církve v Apoštolském vyznání víry, že věří ve „svatou církev obecnou“, tj. katolickou? A nepovažují se snad za její součást?

Český studijní překlad Bible (ČSP) vznikl na popud Křesťanské misijní společnosti; v překladatelském týmu působili evangelikální kazatelé, mezi nimi i dva absolventi KEBF a někdejší duchovní ČCE KAREL DRÍZAL (1961) a DAN DRÁPAL (1949). Nejprve vyšla *Nová smlouva* (1994, revize 2000 a 2007), poté *Stará smlouva* (2008, jednotlivé knihy průběžně od roku 2002). Za následováním hodnou považují odvahu nahradit tradiční česká označení „Starý/Nový zákon“ označením „Stará/Nová smlouva“.

Česká verze *Jeruzalémské bible: Písmo svaté vydané Jeruzalémskou biblickou školou* (2009), pod níž jsou podepsáni jako překladatelé církevní historik FRANTIŠEK XAVER HALAS (1937) a moderní filoložka DAGMAR HALASOVÁ (1938), vznikala od roku 1980 na popud Dominika Duky. Manželé Halasovi ji překládali z francouzštiny, ovšem se stálým srovnávacím zřetelem k původním biblickým jazykům; jako konzultanti jim pomáhali katoličtí biblisté JAROSLAV BROŽ (1963) a LADISLAV TICHÝ (1948). Za filologicky, theologicky i ekumenicky nekorektní považují jejich převod tetragramu Božího jména do podoby „Jahve“ místo tradičního českého překladu nevyslovitelného Božího jména jménem „Hospodin“. Překladatelé zřejmě vykládají, že se z této Bible bude někde číst nahlas.

Domácí zvláštností je vysoká účast (pozdějších) církevních hierarchů v překladatelských týmech: na ČEPu se podíleli synodní senioři MILOSLAV HÁJEK (1923–1995) a PAVEL SMETANA (1937) a pravoslavný arcibiskup SIMEON (RADIVOJ JAKOVljevič, 1926), na ČSPu nekorunovaná hlava našich charizmatiků DAN DRÁPAL, na Jeruzalémské bibli čeští primasové MILOSLAV VLK (1932) a DOMINIK DUKA (1943).

Akademická česká biblistika zareagovala na tři „jubilejní bible“ (Josef Bartoň) v roce 2010 v sérii studií *Téma – český biblický překlad a bible pro 21. století*.³ Vedle zásadních textů JOSEFA BARTONĚ (KTF) a PETRA POKORNÉHO (ETF) do ní přispěli dílčími studii prakticky všichni tehdejší „mladší“ biblisté ETF: starozákonníci MARTIN PRUDKÝ (1960, s. 79–95)

³ *Listy filologické* 133 (2010), č. 1–2, s. 37–140.

a PETR SLÁMA (1967, s. 97–112) a novozákoníci Jiří MRÁZEK (1960, s. 113–122) a JAN ROSKOVEC (1966, s. 123–140).

2. Ad 2.2.1.: Evangelická oficiální omluva

Svá kající slova, pronesená při druhé návštěvě Česka v neděli 21. května 1995, papež JAN PAVEL II. zopakoval během své třetí návštěvy republiky v neděli 27. dubna 1997 v Praze:⁴

Dnes, v duchu [rozuměj] Vojtěchova ideálu, opakuji v této katedrále slova, která jsem pronesl k vaší zemi před dvěma léty v Olomouci, když jsem jménem katolické církve žádal o odpuštění křivd způsobených nekatolíkům a zároveň jsem ujišťoval, že katolická církev odpouští utrpení, které vytrpěli její synové.⁵

Papežova první omluva zůstala bez oficiální evangelické odezvy. Byla jeho druhá omluva opakovaným pokusem o podání nepřijaté ruky?⁶ V každém případě byl tento druhý pokus úspěšný. Po Olomouci (svatořečení bl. Jana Sarkandera) a Praze (milénium sv. Vojtěcha) vstupuje na scénu cyrilometodějský Velehrad (tradiční poutní bohoslužba). Na svátek věrozvěstů 5. července 1997 tam promluvil – pozván primasem Miroslavem Vlkem – za české evangelíky PAVEL SMETANA, tehdejší synodní senior ČCE a předseda Ekumenické rady církví v České republice. Svá slova – neméně statečná,

⁴ Na fakt, že všechny tři české návštěvy Jana Pavla II. (1990, 1995, 1997) se uskutečnily ve velikonočním období, neopomene upozornit SVATOŇ, *Duchovní cesty*, s. 331.

⁵ „Zůstává mnoho práce k vykonání. Z projevu Jana Pavla II. v katedrále sv. Víta 27. dubna při ekumenické bohoslužbě“, *Katolický týdeník* 8 (1997), č. 18, s. 5. Tatáž slova cituje v jazykově poněkud odlišné verzi redakční článek (celý tištěný tučnými písmeny) „Papež Jan Pavel II. potřetí v naší vlasti a poprvé na ekumenických bohoslužbách“, *Evangelický týdeník-Kostnické jiskry* 82 (1997), č. 18, s. 2. Hned vedle najdeme v redakčním článku (tištěném už bez zvýraznění) „Při ekumenických bohoslužbách ve svatovítské katedrále řeč, kterou pozdravil papeže jménem ERC Pavel Smetana“. Oba texty dnes přístupné in *Návštěvy Jana Pavla II. u nás*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.

⁶ Tak ji pochopil ve svém – jinak kontroverzním – článku pražský farář ČCE JAROSLAV VETTER, „Tak neví“, *Český bratr* 73 (1997), č. 9, s. 14. Evangelické mlčení nazývá prostě neslušností. Na naléhavost výzvy vzápětí upozornil i nejvýznamnější evangelický ekumenik oněch let JOSEF SMOLÍK, „Po třetí papežově návštěvě“, *Evangelický týdeník-Kostnické jiskry* 82 (1997), č. 19, s. 2; srov. *Perspektivy* 6 (1997), s. 8.

než byla slova papežova! – uvedl upozorněním na skutečnost, že nemá mandát „mluvit za všechny nekatolické křesťany“; bude mluvit „za sebe“ i „za mnohé evangelické křesťany“.⁷ Nejprve takřka doslova ocitoval papeže, poté přijal a vyhlásil vzájemné odpuštění, vyznal evangelický díl viny a sám poprosil o odpuštění. Všechno naše lidské odpouštění postavil – dobře evangelicky! – do světla minulého i budoucího odpuštění Božího.

Na statečná slova papeže Jana Pavla II. nemůžeme jinak, než povědět: Vděčně přijímáme jeho omluvu a radostně odpouštíme, ba už dávno jsme odpustili. Kéž naše vzájemné odpuštění nese rysy odpuštění Božího (Přerušeno bouřlivým potleskem) – jenž hříchy lidu uvrhl do hlubin zapomnění, aby nebyly připomínány více. [...] Proto vyznávám veřejně viny a selhání nás evangelíků, které napomohly k rozdělení církve, a prosím i já naše bratry a sestry v římskokatolické církvi i v dalších křesťanských církvích za odpuštění v důvěře, že nám všem odpustí náš společný Pán, Bůh Otec, Syn i Duch svatý. (Potlesk)⁸

Omlouvám se bratru Smetanovi za svou děravou paměť – i zapomnětlivost je projevem lidské hříšnosti. Nemohu ovšem nezmínit skutečnost, že evangelický tisk věnoval jeho vystoupení minimální pozornost. Katolický týdeník ocitoval z jeho řeči sedm odstavců, Evangelický týdeník-Kostnické jiskry⁹ a Český bratr¹⁰ po jednom odstavci v kratičkých novinových sloupcích.

⁷ (bad), Smíření vychází z Božího odpuštění, *Katolický týdeník* 8 (1997), č. 29, s. 5.

⁸ Tamtéž.

⁹ M. ŠPINAR, „Významný krok ke smíření s římskokatolickou církví“, *Evangelický týdeník-Kostnické jiskry* 82 (1997), č. 28, s. 2. Pramen citovaných vět, které se – ve formulacích, nikoli ve svém významu – liší od znění Katolického týdeníku, není uveden. Evangelický představitel prý mluvil „jménem mnoha sester a bratří protestantských církví“, tedy ne všech českobratrských evangelíků a evangeliček a ne jenom evangelíků a evangeliček z ČCE.

¹⁰ Jiří ORT, „Vyznání vin na Velehradě“, *Český bratr* 73 (1997), č. 14, s. 2. Pražský evangelický farář (tehdy) mladší generace cituje z Katolického týdeníku, ovšem pouze evangelické přijetí katolického odpuštění a evangelické odpuštění katolických vin, nikoli následně evangelické vyznání evangelických vin a evangelickou prosbu za katolické odpuštění.